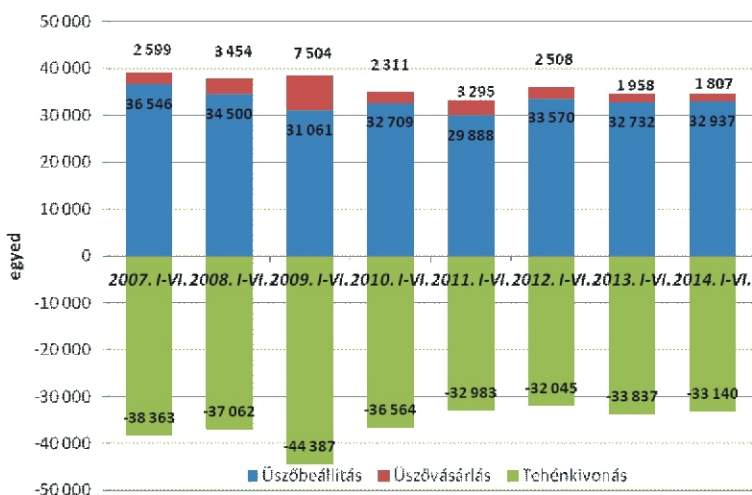

VIII. A TEJÁGAZAT ÖKONÓMIÁJA

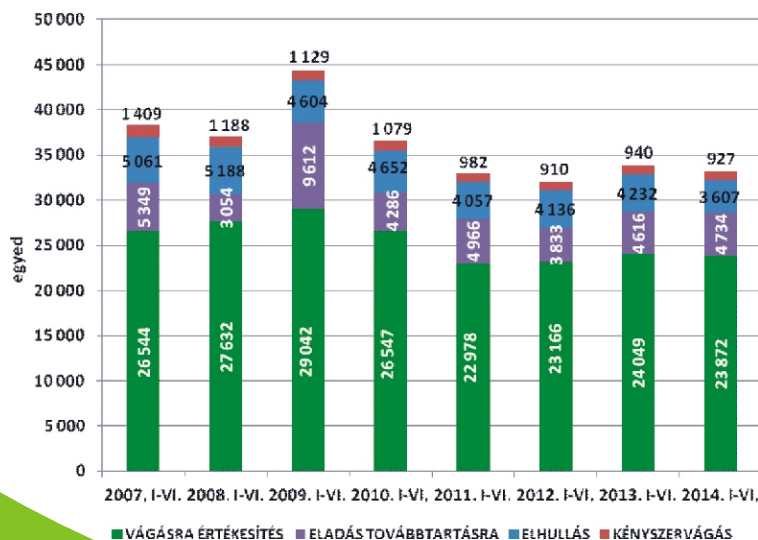
1. ábra: Az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma, induló és záró tehénlétszáma (db, 2007-2014., I-VI. hó)

2. ábra: Az üszőbevétel és tehénkivonás alakulása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2014., I-VI. hó)

3. ábra: A tehénkivonás megoszlása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2014. I-VI. hó)

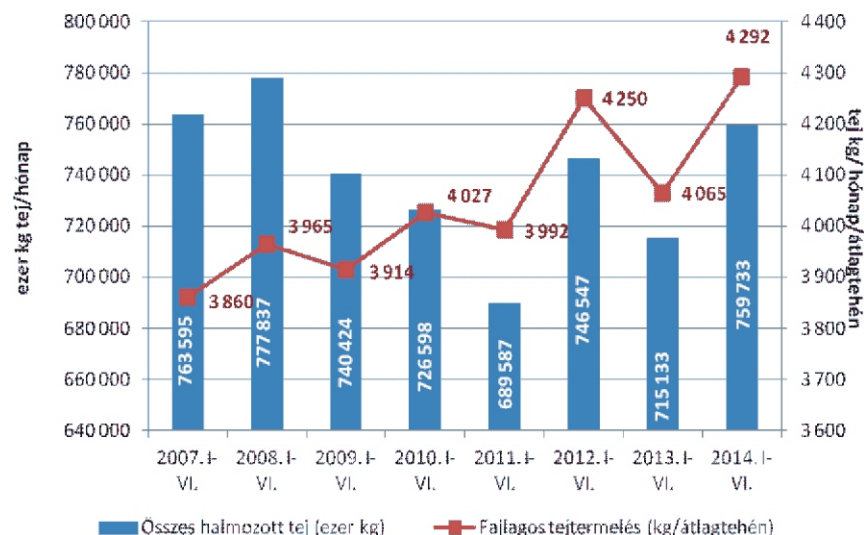

Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek száma 11-gyel (-2,3%) 458-ra csökkent az elmúlt év azonos időszakához képest, ugyanakkor az év eleji nyitó tehénlétszámhoz képest a május végi záró tehénlétszám 1.604 egyeddel, valamelyest (+0,9%) nőtt. 2014. június végén a tavaly júniuséhoz képest 2.108-cal (+1,2%) több tehenet tartottak a termelésellenőrzött állományokban. Májushoz képest az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma 2-vel lett kevesebb, míg az elmúlt 8 év alatt számuk 22,8%-kal csökkent (-135). 2007 júniusa óta a záró tehénlétszám ennél kisebb mértékben, 19.848 egyeddel (-10,0%) csökkent, így a telepenkénti átlagos tehénlétszám 334-ről rekordnagyságúra, 389-re nőtt. A termelésellenőrzött tehénlétszám 2011 óta lassú, de folyamatos növekedés figyelhető meg.

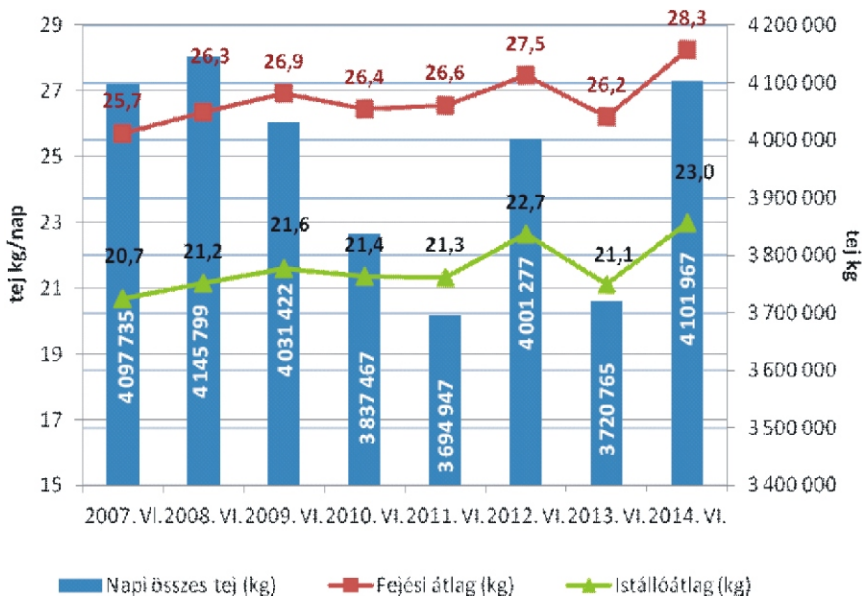
Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek januári 1-i induló tehénlétszáma 2013-ról 2014-re kismértékben (+1.357 tehen; +0,8%) nőtt, és 2014 első hat hónapjában a tehenek száma ehhez hasonló mértékben emelkedett (+1.604 egyed; +0,9%). Ennek elsődleges oka, hogy a kivont tehenek száma jelentősen, -2,1%-kal csökkent (-697 tehen), míg az egyébként is magas szinten lévő üszőbeállítások száma valamelyest tovább emelkedett (+205 egyed, +0,6%). Az állománypótlás egésze szempontjából kevésbé meghatározó üszővásárlások száma továbbra is csökkent (-151 egyed; -7,7%), de a tehénkivonás alacsony szinten maradása mindenképpen az állomány bővülését vetíti előre. Összességében elmondható, hogy az idei évben az első két hónap negatív tendenciája után - ami elsősorban a nagyobb arányú tehénkivonásnak volt köszönhető - a tehénállomány stabilizálódása, érezhető növekedése figyelhető meg, ami ha folytatódik az év hátralevő részében, akkor akár a 2012 évi megközelítő nagyságú tehénlétszám-növekedést is eredményezhet a termelésellenőrzött állományban.

Az állományváltozási adatokon belül, a tehénkivonás megoszlását tekintve elmondható, hogy a vizsgált 8 éves periódus teljes időtartama alatt az év első hat hónapjában az állományból kivont tehenek döntő többségét vágásra értékesítették (65,4-74,6%-át). A selejtezett tehenek száma az idei periódusban meghaladta a 23,8 ezret, ami az összes tehénkivonás 72,0%-ának felelt meg. Ezen felül a tehénkivonások 2,8%-áért a kényszervágás (927 egyed), 10,9%-áért (3.607 egyed) pedig az elhullás volt felelős, amelyek a legalacsonyabb részarányok közé tartoznak a megelőző 7 év azonos időszakához képest, míg az átlaghoz hasonló arányban (14,3%-ban, 4.734 egyed), továbbtartásra értékesítették az állatokat. A tehénkiadás megoszlása nagyon hasonló volt az előző év azonos időszakához, annyi különbséggel, hogy a kivont tehenekből kevesebb hullott el és többet értékesítettek vágásra. A 2014. január 1-i induló tehénlétszámhoz viszonyítva június végéig a tehenek 18,7%-át vonták ki a termelésből, 13,5%-ukat selejtezték, 0,5%-ukat kényszervágták és 2,0%-uk elhullott.

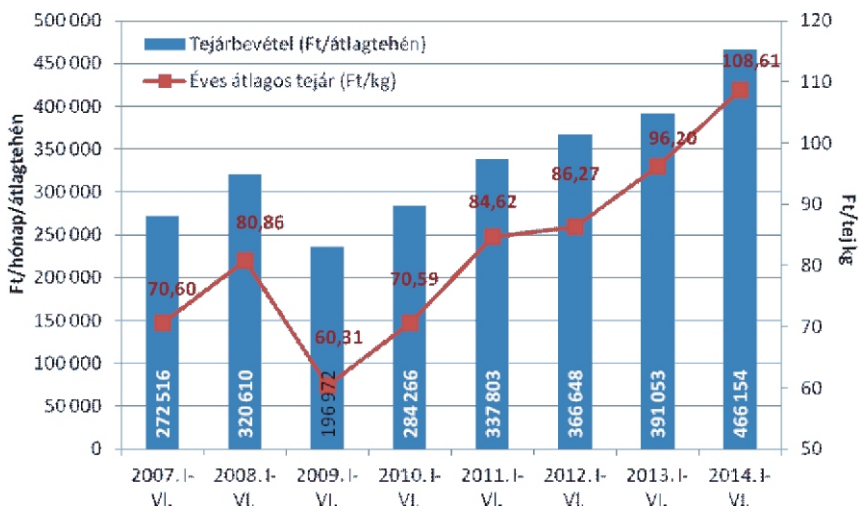
4. ábra: Összes halmozott és fajlagos tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2014. I-VI. hó)

5. ábra: Fejési és istállóátlag, valamint a napi összes tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2014., I-VI. hó)

6. ábra: Tejárbevétel és az éves átlagos tejár az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2014. I-VI. hó)

Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tehenek számának csökkenése csak 2011-ig volt egyértelműen nyomon követhető az összes halmozott januári-júniusi tejtermelésben, azóta ismét növekedésnek indult. Ennek az az oka, hogy az elmúlt 8 év alatt a kalkulált átlagtehenenkénti fajlagos tejtermelés az év első hat hónapjában 432 kg-mal (+11,2%) 4.292 kg-ra nőtt, ezen belül az elmúlt egy év alatt kiemelkedő mértékben, +227 kg-mal (+5,6%) emelkedett. A fajlagos tehenenkénti tejtermelés még sohasem volt ilyen magas, még az eddig rekordévének számító, 2012. évi termelést is felülmúlja 42 kg-mal. A valamelyest emelkedő állatlétszám és a növekvő fajlagos tejtermelés eredője a bővülő összes halmozott tejtermelés, ami nagyobb, mint az elmúlt 5 évben bármikor (a tavalyi év hasonló időszakának termelését +6,2%-kal haladja meg), és kezdi megközelíteni a 2007. évi termelési szintet, ami az év végére el is érhető, ha az ideji kedvező folyamatok az elkövetkező 6 hónapban is folytatódni fognak.

A nagyobb összes halmozott tejtermelés természetesen megmutatkozik a magasabb napi összes tejben is. 2014 júniusában ez a mutató jóval magasabb volt az előző év júniusi adatához képest (+381.202; +10,2%), gyakorlatilag a vizsgált 8 éves periódus 2007-2008. év júniusának napi termelési szintjét közelítette meg, ami lényegesen magasabb a megelőző 5 év júniusi adatainál. Ugyanakkor az elmúlt 8 év júniusait vizsgálva 2014-ben volt mind a fejési átlag (28,3 kg), mind az istállóátlag (23,0 kg) a legmagasabb, 2,53, ill. 2,33 kg-mal több (+9,8%, ill. +11,3%), mint 2007 júniusában. A fejési és az istállóátlagnak - az éves ingadozások ellenére - egyértelműen növekedő trendje figyelhető meg az elmúlt 8 év alatt.

Az átlagtehenenkénti tejárbevétel 2014 első hat hónapjában kimagasló mértékben, 19,2%-kal (!) nőtt a tavalyi év azonos időszakához képest, ami kisebb részben a fajlagos tejtermelés - egyébként jelentős - 5,6%-os növekedésének volt köszönhető, nagyobb részben, pedig a termelői tejár meredek, 12,9%-os (!) emelkedésének. A 2013. január-júniusban megfigyelt, az azt megelőző évhez képest jelentős, 6,7%-os tehenenkénti tejárbevétel-emelkedés okát szintén a szóban forgó periódusban tapasztalt 11,5%-kal nagyobb tejárban kell keresnünk, ami az utóbbi két évben jelentős többletjödelmet generált a tejelő tenyészetekben. Bár a tejár 2009 óta töretlenül növekedett, és az ideji év első hat hónapjában rekord árat kaptak a termelők a tejért, júniusban a növekedés üteme megtört és a májusi árhoz képest már 60 filléres csökkenést tapasztaltunk! Az elmúlt 8 év alatt, vagyis 2007 azonos időszakához képest a tejár 53,8%-kal emelkedett, ami a fajlagos tejtermelés 11,2%-os növekedésével együtt 71,1%-os tehenenkénti tejárbevétel-növekedést jelentett, de a tejár további növekedésére idén már nem lehet számítani, sőt a jelentősen megugrott import, akár érezhetően csökkentheti is.

Dr. Ózsvári László PhD, MBA

tanszékvezető egyetemi docens
SZIE ÁOTK, Állat-egészségügyi Igazgatástani
és Agrárgazdaságtani Tanszék